

U taj živi okvir narodna duša je utisnula, kao svoj rasni žig, dva glavna osećaja, dva osnovna pojma, koji od iskoni prate sudbinu srpskog naroda.

Naše narodne poslovice ističu istinu kao najveće ljudsko blago, a laž kao najveće zlo iz koga se rađaju svi poroci. Ali, nikada čovek neće saznati svu istinu, jer "samo Bog sve zna". "Bog nikome dužan ne ostaje", jer on vidi sve. "Ko pravo zbori, Boga hvali", jer ugađa Bogu koji voli samo istinu. "Što je pravo i Bogu je drago", jer Bog je sušta pravednost i vrhunac dobrote. "Mirno srce Boga moli, a nemirno suze roni". Stoga **"Bolje je sa mudrim plakati, nego sa ludim pevati"**, jer sa razumnim čovekom napredovaćeš možda i sporije, ali pouzdanije, dok sa nerazumnim, pa ma koliko ti trenutno on koristio, upašćeš naposljetku u pustolovinu.

Radi razmišljanja naših političara i intelektualaca, navešćemo i ovu lakonsku popularnu izreku: **"Luda pamet – pogibija"**. Zar taj mudri narodni aforizam ne šiba, kao bič, pustolove od 27. marta i "vladu narodne propasti"?

Istina – prava istina – je nedostižna, jer je apsolutna. Njeno carstvo je nebesko. Ona se ne dokazuje; u nju se **veruje**. Stavovi koje u nauci nazivamo aksiomima, samo su njeni blede odblesci. Očiglednost je karakteristika naše zemaljske istine koja se dokazuje **razumom**. Ova relativna istina treba da nam postane očigledna da bismo u nju poverovali, kao što verujemo u aksiome od kojih polazimo u dokazivanju. U ovom zemaljskom životu čovek može samo da istražuje pravu, apsolutnu, istinu ali do nje nikada ne može da dođe. U tom duševnom nemiru leži glavni izvor obnavljanja njegove duhovne snage i napretka.

Drugi visoki izražaj srpske narodne mudrosti tiče se filozofske sadržine samog pojma o Bogu i o čoveku. U metafizici Bog je samo jedna ideja. U srpskom narodnom mitu Bog – Tvorac neba i zemlje, vrhovni sudija svih ljudskih dela i misli – je **sila**, jedina prava i apsolutna sila: **"Sila je u Boga jedinoga"**. Najveća je opasnost za ljude kada oni zamišljaju da su neka sila, pa ma koliku vlast imali nad drugim ljudima: "Starija je Božja no careva".

Ništa od čoveka ne zavisi, sem kad pogodi ono što i Bog hoće: "Čovek nalaže a Bog raspolaže". Naš život i naša smrt su u Božijim rukama. Oni zavise od naše sudbe, koja ne zavisi od nas. Ali dobro i zlo su u našim rukama. Čovek, kao oruđe, ima određenu kospološku funkciju; ali kao **moralno biće** on je potpuno slobodan. Čovek nije uvek samo pasivan objekat, ništavan predmet u fatalnom vrtlogu kosmičkih pojava, zrna peska u moru, – on je ponekad i kativni subjekat, svemoćan činilac, koji veruje u svoju metafizičku slobodu i svoju tvoračku moć u svetu moralnih zbivanja, on je vrhovni gospodar svojih duševnih nemira, kao more svojih talasa, a njegove su želje i težnje kao zrna peska u uzburkanom moru.

Ostavljajući svakome svoju veru kao najprirodniju, srpski narodni mit smatra sve religije kao dobre, a među njima svetosavsko pravoslavlje kao najbolju.

U prošlom veku, posle prvog vaskrsa Srbije, zahvaljujući neumornim naporima Vuka Karadžića, pred Evropom se otkrio sav značaj srpskog narodnog mita. Prvi koji su ocenili njegovu kulturnu vrednost bili su najviši predstavnici nemačkog duha toga vremena: Gete, Grim, Ranke i njihovi savremenici. Od tada srpske narodne umotvorine su prevedene na sve glavne evropske jezike i dat je nov polet uskrslj duši srpskog naroda. Kao onda, tako i sada, pogledi srpskog naroda upravljaju se velikom nemačkom narodu i među Srbima održava nada da će nosioci nacionalno-socijalističke misli prihvatiti i nastaviti plemenite tradicije svojih duhovnih preteča i u evropskoj zajednici, koja se stvara, priznati srpskom narodnom mitu onaj idejni i moralni rang koji zaslužuje. Za takav književni i filozofski poduhvat, koristan ne samo za nemački i srpski narod, nego i za celu Evropu, niko ne bi bio pozvaniji od pisca čuvenog dela o "Mitu 20. veka", Alfreda Rozenberga.

Narodne umotvorine – a one čine srpski narodni mit – jesu kolektivno delo koje se moglo roditi samo kao proizvod zajedničkih narodnih stremljenja. Ona duboka filozofija, koja je u njima izražena, potiče iz samog naroda i nastavlja se u duhu naroda. Ona nije tvorevina jednog određenog mislioca i